

เครื่องมือการจัดเก็บข้อมูล ๑๗ ประเพณีและพิธีกรรม

ชื่อ "ประเพณีเผาข้าวหลาม งานมาฆบูชา ไหว้พระปิดทองพระศรีอริยเมตไตรย เดือน ๓ "

ความหมาย คำจำกัดความ คำนิยาม

ข้าวหลาม เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมบริโภค

ประวัติ ตำนานความเป็นมา

ประเพณีเผาข้าวหลามงานมาฆบูชาไหว้พระปิดทองพระศรีอริยเมตไตรยเดือนสามจังหวัดลพบุรีโดยตำนานการเผาของชาววัดไถ่จังหวัดลพบุรีมีการเล่าขานสืบต่อกันมาว่าในช่วงขึ้น 15 ค่ำเดือนสามของทุกปีช่วงนี้เกษตรกรชาวนาชาวไร่เสด็จจากฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าวและถั่วชาวบ้านจึงนิยมนำเข้าใหม่และถั่วที่ได้จากการเพาะปลูกมาทำบุญซึ่งถือว่าเป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับพระแม่กุศลและพิธีเป็นสิริมงคลให้กับชีวิตซึ่งเป็นวิถีชีวิตของเกษตรกรและชาวบ้านในชนบทกระบวนการผลิตข้าวหลามเริ่มต้นจากการเตรียมข้าวเหนียวถ้าเป็นข้าวใหม่จะอร่อย สำหรับข้าวหลามของวัดนั้นจะมีรสชาติไม่หวานแหลมการทำข้าวหลามของชาววัดและชุมชนใกล้เคียงเป็นการเผาข้าวหลามแบบท้องถิ่นในสมัยดั้งเดิมทำกันมาโดยการตั้งข้าวกับดินการทำบุญวันเพ็ญเดือนสามของชาววัดอะไรในอดีตจะต้องเดินทางมาทำบุญที่วัดไรชาวบ้านจึงนำเข้าไปเผาเป็นข้าวหลามซึ่งจะอยู่ได้มาหลายวันต่อมาชาวบ้านทุกหมู่บ้านจึงได้นำเข้าหลามมาทำบุญในช่วงวันขึ้น 15 ค่ำเดือนสามของทุกปีพุทธศาสนิกชนชาววัดไถ่และชุมชนใกล้เคียงจำนวนมากพร้อมใจกันมาร่วมลงแรงเผาข้าวหลามตามภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีกันมาตั้งแต่โบราณที่วัดไรตำบลเขาสมอคอนอำเภอลำปางจังหวัดลพบุรีมาเป็นประจำทุกปีจนกลายเป็นมหรกรรมเผาข้าวหลามภูมิปัญญาไทยในงานประเพณีเผาข้าวหลามงานวันมาฆบูชาไหว้พระปิดทองพระศรีอริยเมตไตรยเดือนสามซึ่งนิยมจัดงานทุกปีโดยการร่วมแรงร่วมใจกันของชาวบ้านในพื้นที่ตั้งแต่เตรียมข้าวสาร ตักกระบอกไม้ไผ่ขูดมะพร้าวที่วัดเตรียมไว้จำนวนมากก่อนที่จะคั้นกะทิบรรจุข้าวเหนียวน้ำกะทิแล้วนำมาตั้งบนราวเหล็กก่อนที่จะใช้ไฟขี้มข้าวหลามสุกแล้วนำมาออกจำหน่ายแต่เนื่องจากในอดีตการเดินทางมาทำบุญค่อนข้างลำบากต้องใช้เวลานานการนำเข้าปลาอาหารมาทำบุญถ้านำมาจากบ้านจะทำให้อาหารบูดเน่าไม่สามารถถวายพระได้ประกอบกับในช่วงเดือนสามเป็นช่วงที่ชาวบ้านเก็บเกี่ยวข้าวใหม่ดังนั้นชาวไทยที่นับถือศาสนาพุทธจึงนิยมนำข้าวเหนียวที่ได้จากการเก็บเกี่ยวในช่วงต้นฤดูมาทำบุญกับพระสงฆ์เพื่อเป็นสิริมงคลคนโบราณจึงได้นำข้าวเหนียวมาเผาในบริเวณวัดเพื่อถวายพระสงฆ์ก่อนที่จะมีการปรับเปลี่ยนวิถีปฏิบัติให้เข้ากับยุคสมัยในภายหลังซึ่งทุกขั้นตอนกระบวนการทำข้าวหลามนั้นต้องใช้วัตถุดิบที่สดใหม่ทุกวันเพื่อคุณภาพและความหอมอร่อยของข้าวหวานที่ไม่เหมือนใครทำให้เวลาที่มีการจัดงานประเพณีแห่งนี้เกิดขึ้น

สาระสำคัญ วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมประเพณีเผาข้าวหลามงานมาฆบูชาไหว้พระปิดทองพระศรีอริยเมตไตรยเดือนสามเป็นประเพณีที่สำคัญของชาววัดไถ่และจังหวัดลพบุรีที่มีประวัติความเป็นมายาวนานเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันมายาวนานเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองในสังคมของแต่ละยุคสมัยแสดงถึงความสงบสุขร่มเย็นมีความผูกพันกันแบบพี่น้องเครือญาติมีความเป็นระเบียบแบบแผนกฎเกณฑ์ที่ทุกคนต่างยึดถือปฏิบัติในรูปแบบเดียวสมาชิกในสังคมจึงมีส่วนช่วยให้เกิดวัฒนธรรมที่ดีงามช่วยให้สังคมและชุมชนมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นและเกิดความเจริญอย่างยั่งยืนถึงแม้ว่าสภาพของสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์โลกและเมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงจากสาเหตุดังกล่าวแล้วจึงต้องทำให้วัฒนธรรมและประเพณีเกิดการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยแต่เราจำเป็นจะต้องช่วยกันอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีในรูปแบบต่าง ๆ ที่มองเห็นว่ามีประโยชน์ต่อส่วนรวมในปัจจุบันและอนาคตเข้าไว้เพื่อให้วัฒนธรรมพิธีกรรมและประเพณีเคียงคู่ไปพร้อมกับสังคมต่อไป

เครื่องมือการจัดเก็บข้อมูล ๑๗ ประเพณีและพิธีกรรม

รูปแบบความเชื่อ ลักษณะการแสดงออกรูปแบบและกระบวนการของพิธีกรรม

ประเพณีเผาข้าวหลาม งานมาฆบูชา ไหว้พระปิดทองพระศรีอริยเมตไตรย เดือน ๓

รูปเคารพ สิ่งที่นับถือในความเชื่อและการประกอบพิธีกรรม -

วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องบูชา เครื่องสังเวยในพิธีกรรม

ข้าวเหนียว น้ำตาลทราย กะทิ ถั่วดำต้มสุก เกลือป่น

ตำรา มนต์ ยัน อูปเทห์ -
สำนัก เจ้าสำนัก เจ้าพิธี สวก สาธุศิษย์
วัดไธย อำเภอกำแพง จังหวัดลพบุรี
การเรียนรู้ การฝึกหัด การถ่ายทอด การสืบทอด

พุทธศาสนิกชนมีการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและทำบุญทำกุศลอย่างมิได้ขาด สิ่งสำคัญ
ในการทำบุญนั้นต้องมีจิตใจที่เป็นกุศล ช่วยกันอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีในรูปแบบต่างๆที่มองเห็น
ว่ามีประโยชน์ต่อส่วนรวมในปัจจุบันและอนาคตเข้าไว้เพื่อให้วัฒนธรรมพิธีกรรมและประเพณีเคียงคู่
ไปพร้อมกับสังคมต่อไป

แหล่งที่มาข้อมูล นายกิตติ หุตะมาน ชมรมรักษาวัดไธย

(นางสาวรปภา สุขหรั่ง)
นักวิชาการวัฒนธรรมปฏิบัติการ